

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและจุดเน้นการพัฒนามีศูนย์รวมอยู่ที่คนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีศักยภาพมากขึ้น บทบาทสำคัญประการหนึ่งคือ การให้การศึกษ เพราะแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตคือ การให้ความสำคัญกับการให้พลเมืองในประเทศได้รับการศึกษาที่หลากหลายและสอดคล้องต่อความต้องการของคนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

นโยบายด้านอุตสาหกรรม ของรัฐบาลได้ระบุถึงการพัฒนาบุคลากรและ แรงงานภาคอุตสาหกรรมโดยให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต และนอกจากนโยบายด้านอุตสาหกรรมแล้วรัฐบาลยังได้กำหนดนโยบายการพัฒนาแรงงาน ด้วยตระหนักว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญในระบบการผลิตและระบบเศรษฐกิจแผนใหม่รัฐบาลจึงกำหนดแนวทางการพัฒนาและยกระดับแรงงานคือการส่งเสริมพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มคุณภาพและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (นโยบายรัฐบาล, 2545, หน้า 1)

สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านการค้าและธุรกิจในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องมุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพของสินค้า ซึ่งปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพก็ต้องอาศัยแรงงานที่มีศักยภาพ มีทักษะฝีมือได้มาตรฐานในการผลิต จึงต้องส่งเสริมการศึกษาให้แรงงานได้รับความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีระบบการศึกษาลดชีวิต โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีศึกษาลดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดแผนแม่บทการพัฒนากำลังคนเพื่ออุตสาหกรรมการผลิต และบริการของประเทศไทย พ.ศ.2541-2549 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541, หน้า 74) ซึ่งแผนแม่บท ดังกล่าว ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมการผลิตและบริการในเรื่องของการฝึกอบรมเพื่อเร่งรัดพัฒนากำลังคนทางเทคโนโลยีในทุกระดับและพัฒนา ฝีมือแรงงาน

ในปัจจุบันแรงงานไทยยังต้องมีการพัฒนาด้านการศึกษาอีกมาก ดังที่ ประพัฒน์ โปธิวรคุณ (2545, หน้า 118-119) ได้กล่าวว่าแรงงานไทยต้องได้รับการพัฒนา เพราะแรงงานไทยยังขาดทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีที่ได้รับการถ่ายทอดจากต่างประเทศเป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร แรงงานจะต้องพัฒนาเพื่อยกระดับ

ฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ให้ได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

สะอาด มะโหฐาน (2539, หน้า 44) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาของการวางแผนกำลังคน
และการจ้างงานไว้ว่า ไม่มีการประสานงานการวางแผนการผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีใหม่
ระหว่างภาครัฐ และสถานประกอบการจึงเป็นเหตุให้ต้องทำการสอบถามความต้องการ กำลังคน
หลังจากที่สถานประกอบการก่อสร้างไปแล้ว ทำให้ภาวะขาดแคลนแรงงานสูง เช่นความรู้
ด้านคอมพิวเตอร์ สถานประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีสูง มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ
จึงมีความจำเป็นต้องนำแรงงานที่มีคุณภาพเข้ามาด้วย สถานประกอบการที่ตั้งใหม่จะมี
การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในขณะที่สถานศึกษาผลิตกำลังคนโดยไม่มีโอกาสให้การเรียนรู้
เทคโนโลยีใหม่ และแรงงานที่สำเร็จการศึกษา และอยู่ในตลาดแรงงานแล้วไม่มีโอกาสฝึกอบรม
เทคโนโลยีใหม่

วิน เชื้อโพธิ์ทัก (2537, หน้า 5) กล่าวว่า คนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน งานต่างๆ
จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขึ้นอยู่กับคน คนเป็นผู้ใช้วัสดุ เงิน คนเป็นผู้ใช้กระบวนการต่างๆ
เพื่อจัดการเกี่ยวกับวัสดุและเงินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และคนเป็นผู้นำเอา
ผลผลิตที่ได้จากการผลิตออกไปสู่สังคม คนที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยดีจะต้องเป็นคนที่มีความรู้
ความสามารถในการทำงานด้านนั้นๆ คนที่มีความรู้ความสามารถจนทำให้งานสำเร็จลงไปด้วยดี
คือ คนที่มีการพัฒนาอย่างดีมาแล้ว

มนัส แก้วสมนึก (2541, หน้า 12) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดระบบ
เศรษฐกิจของไทยจึงจำเป็นต้องสัมพันธ์กับต่างประเทศ และระบบเศรษฐกิจโลก และต้องแข่งขัน
ทางการค้ากับต่างประเทศ ดังนั้นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตลงได้ ก็คือการมี
แรงงานที่มีคุณภาพ และการพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพ
แรงงานด้านการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกในอนาคต

แรงงานเป็นปัจจัยสำคัญในระบบการผลิต และระบบเศรษฐกิจทุกประเภทแรงงานที่มี
คุณภาพจะช่วยให้ศักยภาพหรือผลิตภาพ (productivity) ในระบบการผลิตสูงขึ้น ซึ่งคุณภาพของ
แรงงานจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพของแรงงาน
ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจใหม่ (new economy) ซึ่งใช้ความรู้เป็นฐานใน
การผลิต และสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า เศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge
based economy) หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ (knowledge driven economy)
แรงงาน ที่ต้องการคือแรงงานที่มีความรู้ (knowledge workers) แต่จากการสำรวจ ระดับ
การศึกษาของแรงงานไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าผู้มีงานทำส่วนใหญ่ มีการศึกษาต่ำ
กว่าประถมศึกษาร้อยละ 34.47 ระดับประถมศึกษาร้อยละ 22.07 มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ
14.14 มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 11.64 และอุดมศึกษา ร้อยละ 13.60 (กระทรวงแรงงาน,

2548, หน้า 13) และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอยู่ร้อยละ 8.5 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, 2548) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นนั้นพบว่าแรงงานส่วนใหญ่ยังมีระดับการศึกษาต่ำกว่าที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 กำหนดไว้ หากแรงงานภาคอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาแล้ว จะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และช่วยให้การผลิตสินค้า หรือการบริการมีคุณภาพ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคลและสังคม สำหรับจังหวัดสิงห์บุรี ถูกจัดให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมโซน 3 (ชาติ ตั้งจิระวงษ์, 2544 หน้า 8) เนื่องจากมีผู้มาลงทุนทำอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาฝีมือแรงงานให้ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานภาคอุตสาหกรรมให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดนั้นควรมีการสำรวจความต้องการ ผู้วิจัยมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคลของภาคอุตสาหกรรม ในจังหวัดสิงห์บุรี ตระหนักในความสำคัญเรื่อง การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจถึงความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและตรงกับ ความต้องการของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดสิงห์บุรี อันจะส่งผลถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพของการทำงานต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรม ในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี ในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย และการศึกษาด้านอาชีพ
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรม ในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่จะจัดการศึกษาให้กับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษา ความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ ในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้กรอบแนวคิดของ คูมส์ (Coombs, 1974 p.15) ซึ่งประกอบด้วยความต้องการด้านต่างๆ คือ

- 1.1 ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.2 ด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น
- 1.3 ด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย
- 1.4 ด้านการศึกษาด้านอาชีพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 5,096 คน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสิงห์บุรี, 2548)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 371 คนซึ่งได้จากการคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ ตีริชัย กาญจนาวาสี, ทวีวัฒน์ ปิทยานนท์, และดิเรก ศรีสุข. (2540, หน้า 124) ที่มีค่าสัดส่วนของประชากร (P) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ที่ยอมให้คลาดเคลื่อน (E) ได้ในระดับ $\pm 5\%$ ของค่าสัดส่วนสูงสุดของประชากร

2.2.2 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยใช้อำเภอเป็น ชั้นภูมิ สุ่มตัวอย่างตามชั้นภูมิเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทุกกลุ่ม ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543, หน้า 56) โดยการสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นจะใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) การสุ่มวิธีนี้เลือกมาเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมตามจำนวนของกลุ่มได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

อำเภอเมือง	จำนวน	101	คน
อำเภอบางระจัน	จำนวน	48	คน

อำเภอพรหมบุรี	จำนวน	178	คน
อำเภออินทร์บุรี	จำนวน	44	คน

3. ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่

- 3.1 อายุ
- 3.2 ระดับการศึกษา
- 3.3 ตำแหน่งงาน
- 3.4 รายได้

4. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี แบ่งเป็นความต้องการด้านต่างๆ คือ

- 4.1 ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.2 ด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น
- 4.3 ด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย
- 4.4 ด้านการศึกษาด้านอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการด้านการศึกษา หมายถึง ความต้องการการศึกษานอกระบบโรงเรียน 4 ด้านคือ ความต้องการในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการในด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น ความต้องการในด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัย และความต้องการในด้านการศึกษาด้านอาชีพ

2. ความต้องการในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ การเรียนรู้หนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีความเข้าใจอย่างง่ายๆ ในเรื่องของวิทยาศาสตร์และภาวะแวดล้อมรอบตัวเอง เป็นต้น

3. ความต้องการในด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น หมายถึง ความรู้พื้นฐานทักษะและทัศนคติพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ในวิชาสุขอนามัย โภชนาการ การจัดบ้าน การเลี้ยงและดูแลเด็ก การซ่อมแซมบ้าน ให้น้ำอยู่ การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

4. ความต้องการในด้านการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่คนอยู่อาศัยหมายถึง การศึกษาเพื่อส่งเสริมสถาบันในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีการเรียนรู้ หลักปฏิบัติงานในรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์ หรือการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีการร่วมมือกันช่วยแก้ไขปัญหาการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาในระดับชาติ

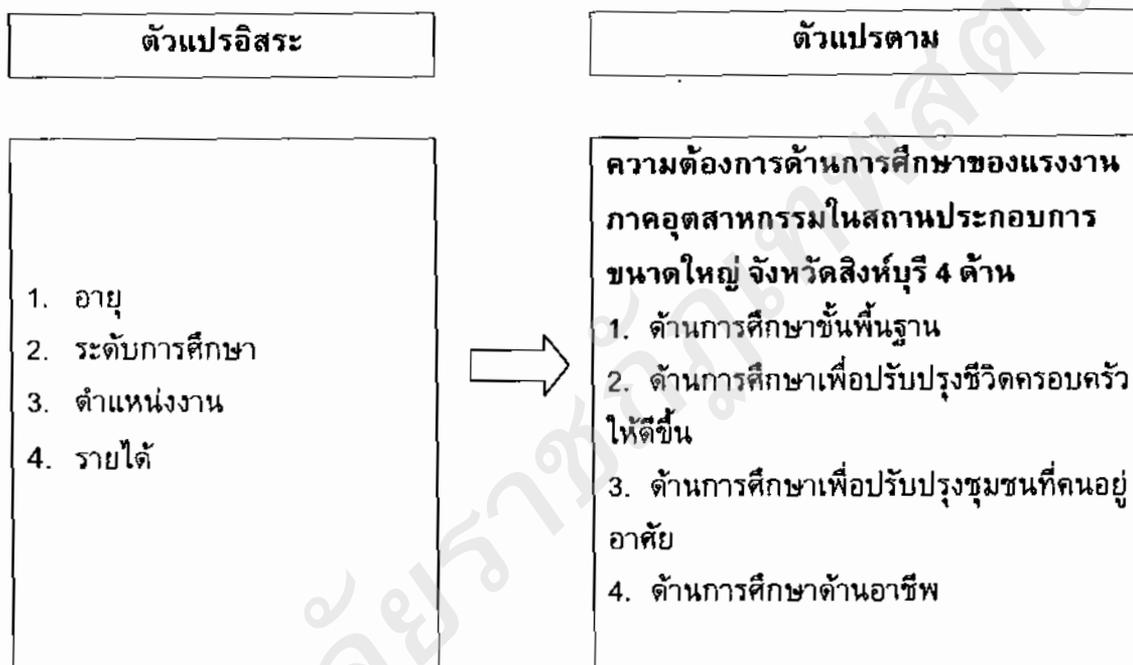
5. ความต้องการในด้านการศึกษาด้านอาชีพ หมายถึง ความต้องการทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่น การตัดผม การทำปศุสัตว์ การทอผ้า การแก้เครื่องยนต์ เป็นต้น

6. แรงงานภาคอุตสาหกรรม หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการจ้างแรงงาน มีฝีมือ และไร้ฝีมือ จากสถานประกอบการขนาดใหญ่ ในจังหวัดสิงห์บุรี

7. สถานประกอบการขนาดใหญ่ หมายถึง สถานประกอบการในจังหวัดสิงห์บุรีที่มีแรงงานมากกว่า 200 คน ขึ้นไปจำนวน 15 โรงงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงในสังคม นโยบายด้านอุตสาหกรรมของรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและยกระดับแรงงานภาคอุตสาหกรรมไว้อย่างชัดเจนคือ การส่งเสริมพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มคุณภาพและยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน (นโยบายรัฐบาล, 2545, หน้า 1) โดยมุ่งหวังให้แรงงานมีคุณภาพ มีศักยภาพ เพื่อที่จะช่วยในการผลิตสินค้าและบริการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี ที่มีสถานภาพ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ ที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้เกิดความต้องการด้านการศึกษาดังกัน และผู้วิจัยจะใช้แนวคิด ทฤษฎี ความต้องการด้านการศึกษาของ คูมส์ มาเป็นแนวทางในการศึกษาความต้องการด้านการศึกษาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีของคูมส์ (Coombs, 1974, p.15) กำหนดความต้องการด้านการศึกษาไว้ 4 ด้านคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่ตนอยู่อาศัย และ การศึกษาด้านอาชีพ ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบใน การวิจัยครั้งนี้



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการด้านการศึกษิต่างกัน
2. แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการด้านการศึกษิต่างกัน
3. แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความต้องการด้านการศึกษิต่างกัน
4. แรงงานภาคอุตสาหกรรมในสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีรายได้ต่างกัน มีความต้องการด้านการศึกษิต่างกัน